2340. Варна
Общинска библиотека.

ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ

2 лева — Двуседмичникъ за литература, изкуство, наука и общественъ животъ — 2

Варна, 1 февруарий 1942 год. — Редакторъ БОРИСЪ ЧЕРНЕВЪ — Година първа. Брой

Общество и изкуство

Правъ е Иполитъ Тенъ, като смѣта, че чувствата и мислитѣ, които отразява едно произведение на изкуството, сѫ били до голѣма степень чувства и мисли на обществото, и че чрезъ писателя сѫщитѣ сѫ намѣрили отдушникъ и изразъ. Да се мисли, че творецътъ е напълно чуждъ на обществото, е абсурдъ.

Всѣки творецъ е по-вече или по-малко въ зависимость отъ обществото, всрѣдъ което се подвизава, е по-вече или по-малко създаденъ отъ това общество още повече, че срѣдствата съ които си служи той като словото, тонътъ, баграта и прочее сѫ обществени богатства.

Разбира се, съ това съвсемъ не се отрича индивидуалностьта, която безпорно носи всѣки по-значителенъ художникъ или музикантъ, и само се подчертава връзката, която сѫществува между общество и творецъ.

Обществото за хората на изкуството е това, което е почвата за растенията. Отъ чернозема на обществения животъ творецътъ черпи живителни сокове за своитѣ произведения, и чрезъ тѣзи сокове той растѣ, цъвти и дава разкошни плодове. Творецъ, който строи изкуствено и съзнателно прегради между себе си и обществото, който се отчуждава отъ сѫщото и се затваря въ градината на своитѣ лични преживѣвания, се осѫжда самъ на забрава и незачитане отъ страна на обществото. Модерниститѣ творци, които провъзгласиха навсѣкѫде, че сѫ врагъ номеръ първи на обществото, сѫ добъръ примѣръ за едно безплодно и безъ обществена цена изкуство, когато автори като Достоевски, Тургеневъ, Толстой и други — пили жива вода отъ извора на обществото, представляватъ фарове на човѣчеството въ вѣчниятъ му стремежъ за развитие. Има ли смисъль за твореца да се затваря въ черупката си, да живѣе съ манията за своята голѣма личность и да бѫде чуждъ чужденецъ за обществото — този макрокосмосъ? Смисъль нѣма. Нѣма, защото, както казахме и по-горе, вънъ отъ обществото, творецътъ издребнява и се обезценява. После: не е морално сѫщиятъ, който дължи много на обществото да му отговаря съ презрение, равнодушие и незачитане.

Въ единодушието между творецъ и общество се крие залога за успѣха на творческата личность!

Хр. Бояджиевъ

Пѣсни като показалецъ за тревожнитѣ дни

за новитѣ стихосбирки на Младенъ Исаевъ — „Човѣшка пѣсень" и на Богомилъ Райновъ — „Стихове"

Доста години минаха, откакто нашата поезия показва подчертанъ застои въ развитието си. Младитѣ не могатъ да достигнатъ върховетѣ, до които се възмогнаха тѣхнитѣ предшественици, а още по-малко да ги надхвърлятъ. Пъкъ и утвърдени наши поети сякашъ сѫ безсилни да надмогнатъ онова, което вече сѫ дали.

Събитията ни дадоха нова мѣрка за всичко, включително и за поезията. По-скоро принудиха ни да търсимъ по-настойчиво въ нея известни елементи и съ огледъ на тѣхъ да правимъ преценката си.

Не случайно съвременницитѣ на тѣзи събития търсятъ въ поезията, написана въ наши дни, преди всичко отгласъ на преживяното — на тревогата и възторзитѣ. При това търсене старитѣ мѣрки сѫ отживѣлица. Единствената мѣрка остава силата на въздействието върху читателя.

Отъ многото стихосбирки, излѣзли презъ 1941 г., само две могатъ да отстоятъ на тази мѣрка.

И двамата поети сѫ млади хора, различни по темпераментъ и начинъ на поетическо виждане, но сродни по своята отзивчивость къмъ всичко, което виждатъ и преживяватъ. И двамата иматъ едно изходно начало — изправени предъ живота, съ който не могатъ да се примирятъ, тѣ се опълчватъ срещу него и неговитѣ неправди. Затова тѣ носятъ въ сърдцата си тревогата на нашето време и надеждата за друго — по-радостно и щастливо. Тѣхнитѣ пѣсни сѫ тревожни пѣсни, както сѫ тревожни днитѣ ни.

Но, докато Младенъ Исаевъ въ „Човѣшка пѣсень" е по улегналъ и по-спокоенъ. Богомилъ Райновъ въ „Стихове" е по-стихиенъ, по-невъздържанъ и по-грубъ. Неправдата въ живота на хората кара Мл. Исаевъ да страда, да пѣе съ болка и презъ тази болка да чертае бѫдещето. Бог Райновъ се домогва да залѣпи плесница на живота, който измѫчва хората. Той търси да се надсмѣе надъ него, да го замѣри съ камъкъ. Сякашъ се страхува да признае, че сѫщиятъ този животъ го измѫчва до болка.

Кѫде се крие обяснението за тѣзи различия?

Мл. Исаевъ израства въ срѣдата на обществена група, която носи на плещитѣ си тяжести и неправди повече, отколкото е заслужила. Той е израсълъ съ грижитѣ, несгодитѣ и борбитѣ на тази обществена група. Нейнитѣ разбирания и нейното отношение къмъ нѣщата въ живота на хората сѫ за него естественъ резултатъ. Въ стиховетѣ му нѣма нищо книжно, нищо преднамѣрено. Тѣ сѫ резултатъ на живота и чувствата му. У Мл. Исаевъ тревогата на днешнитѣ дни не е случайна, не е откѫсната, както не е случайно и неговото връщане къмъ хайдушката пѣсень на дѣдитѣ, къмъ огнищата на дърваритѣ, въобще къмъ народа ни.

Отношението, което поетътъ Мл. Исаевъ има къмъ живота е резултатъ на самия животъ. Презъ собствения си животъ той вижда днешнитѣ събития. И всичко оформява въ цѣлостната система на единъ мирогледъ.

Чувствата, които го вълнуватъ сѫ искренни и прями. Тѣ, обаче, не сѫ винаги изяснени. Най-ценното у него е, че когато човѣкъ затвори неговата „Човѣшка пѣсень", остава съ рѣдко изпитваното чувство — но и съ страхъ предъ нейната сила.

Търсейки опора, Бог. Райновъ е принуденъ да прегърне разбиранията, които приема по чисто умозрителенъ пѫть. Той не достига до тѣхъ по ес-

Фотомонтажъ отъ А. Хаджолянъ — Кр. Сарафовъ и Н. О. Масалитиновъ

усетилъ е какъ единъ човѣкъ изплаква тревогата и мѫката отъ нерадостния си животъ.

По-другъ е Бог. Райновъ. Изправенъ предъ животъ, съ който не се примирява, той не може да намѣри въ своята собствена срѣда достатъчно здрава опора за съпротива. Бог. Райновъ е стопроцентовъ интелектуалецъ. Той не се мѫчи да разреши преди всичко проблемитѣ въ своя общественъ кръгъ. Напротивъ, направо търси опорни точки за съпротива въ друга обществена срѣда. Къмъ нея той се обръща съ смѣсеното чувство на съжаление за неправдитѣ, които сѫ извършени спрѣмо нея, тественъ пѫть на развитие и и необходимость, а по пѫтя на книгитѣ. Може би подобно възприемане на обществени разбирания да е възможно и да даде резултати при единъ ученъ общественикъ или дори при единъ белетристъ, но при поета — това е изключено. Цененъ е само онзи поетъ, чието чувство е искренно, прямо, и просто. Умозрителнитѣ поезии сѫ по-скоро философски трактати, отколкото поезия. Тѣ даватъ богатъ материалъ за размисъль, но никога не завладяватъ.

Богомилъ Райновъ не трѣбва да притѫпява своето остро развито чувство, своята непри-

Продължение на 4 стр.

Павелъ Вежиновъ

Филипъ XX Хубави и женитѣ

Въ малката стаичка на учреждението бѣхме трима души: моята скромна личность, генералъ Дибичъ и Филипъ XX Хубави. Всѣки ще разбере, че въ компанията на единъ краль и на единъ завоеватель се чувствувахъ твърде принизенъ. Всичкитѣ ми старания да мина за Ричардъ Лъвското сърдце останаха напраздни. Само за известно време се бѣхъ добралъ до баронска титла, заради твърде шикозната ми шапка. Обаче, за жалость шапката ми откраднаха въ баръ Рицъ, а единъ день, отъ стая номеръ осемнадесеть ми заграбиха и баронството. Така азъ си останахъ обикновенъ простосмъртенъ.

Масата на генералъ Дибичъ нѣмаше постоянно мѣсто. Тя се движеше бавно отъ парния радиаторъ до вентилатора, съобразно съ това дали е лѣто или зима. Надъ нея неизмѣнно като абажуръ висѣше голия ръбесть и навѣрно страшно дебелъ черепъ на генерала. Той нѣмаше коса. Тоестъ, би могълъ да има, но я бръснеше съ странно упорство. Това, обаче, не му прѣчеше да остави мустацитѣ си да падатъ свободно като водопади отъ двѣтѣ страни на устата. Малкитѣ му кървави очички имаха зло изражение. Но той бѣше добрякъ, въпрѣки, че обичаше да се заяжда. И неговата тънка чувствителность къмъ температуритѣ бѣше много чудна като се има предвидъ дебелата му кожа. Зиморничавиятъ генералъ презъ лѣтото едва ли не се разливаше като разтопена масъ по пода.

Кральтъ седѣше задъ вратата, тетъ а тетъ, съ служебния телефонъ. Той си въобразяваше, че има хубава дикция и писукаше въ слушалката съ девически фалцетъ, който дразнѣше всички началници. Но кральтъ упорствуваше съ телефона и съ манията си за хубава дикция. Не го сломи даже това, че на два пѫти пропадна още при първитѣ изпитвания на конкурса за спикери въ радиото. Той имаше пилешки гърди, а коремъ почти нѣмаше. Затова пъкъ краката му бѣха дълги и елегантни. Той ги обличаше въ тѣснички модни панталони. Изобщо кральтъ бѣше моденъ. Носѣше карирана жилетка и обувки съ високи токове. Мачкаше фасона на шапката си по всевъзможни начини. Тѣсното му лице бѣше украсено съ тънки мустачки, които му придаваха стрѣснатъ изгледъ. Съ една дума, той бѣше единъ отъ тѣзи млади хора, които стоятъ като пингвини предъ сладкарницитѣ и кината, за да чакатъ сребропереститѣ женски рибки. Казваше се Филипъ. Работѣше въ стая номеръ двадесеть. А го наричаха „хубави" заради голѣмия му успѣхъ при женитѣ. Но той бѣше единственятъ, който твърдѣше това.

И тримата бѣхме млади, и тримата бѣхме регистратори и тримата имахме единъ общъ врагъ — подначалника на отдѣлението, нареченъ отъ насъ „синъ парцалъ". Синиятъ парцалъ не ни обичаше, а ние го мразѣхме. Нашиятъ шефъ, архиварьтъ Поталовъ, ни спохождаше рѣдко — колкото да ни докаже, че миризмата на чесънъ е по-силна отъ миризмата на ракията. Другитѣ идваха по-рѣдко, ако не се смѣта и „морковчето", една мила машинописка съ червена коса, която навѣрно ме любѣше. Иначе би ли ме тъпкала така ревностно съ своитѣ сладки и кейкове.

Пръвъ на работа идваше генералътъ и затваряше всички прозорци. После пристигаше Негово Кралство и ги разтваряше до единъ. И накрая бѣше вече крайно време да се яви и мойта личность, за да потуши избухналата кавга.

— Защо само ми се перчишъ? — ругаеше Дибичъ. Не си ли виждалъ мутрата? Като че ли те е хванала пипката...

— Пипката ходи по кокошкитѣ и по дурацитѣ като тебъ! — казваше ужъ спокойно кральтъ, но носътъ му войнствено почервеняваше.

— Трай пръжке, пръжке недопържена, храчка съ храчка, магокъ! — пѣеше въ речитативъ генералътъ

— Сотирчо! — зовѣше ме за помощь кральтъ. — Плюни, батенка, въ устата на това говедо. Стига е мучало!

Най-после азъ въдворявахъ тишината и всички сѣдяхме по мѣстата си. Но никой не бързаше да почне работа. Ако имаше моливи за острене, ние ги острѣхме дълго и педантично. Ако случайно хартията на пресъ-папието не бѣше скоро поумеквана — половинъ часъ отлиташе въ вѣчностьта. Презъ това време водѣхме дребни заядливи разговори.

— Стига си бръсналъ тази глава! — съветваше кральтъ — то мозъкътъ ти замръзва, а ти мислишъ че времето е студено. Пустни си косата, за да се стоплишъ...

— По-добре — ти се острижи! — отвръщаше сърдито Дибичъ. — На тебъ поне нѣма какво да замръзва... Презъ това време въ стаята мимоходомъ се отбиваха разни люде, за да ни съобщатъ това-онова. Въ голѣмото семейство на учреждението се случваха различни нѣщица. Дѣловодителката Якимова я хванала мангафата.

Какъ не бива да се критикува

Миналата година нашъ известенъ литераторъ написа статия противъ проявитѣ на леката и повърхностна „критика". Нейнитѣ автори обикновено или хвалятъ, или отричатъ съ общи шаблонни фрази, въ зависимость отъ отношението имъ къмъ личностьта на критикувания писатель. По начало тая статия застжпваше правилно гледище, тъй като се изтъкваше единъ дефектъ въ нашитѣ литературни нрави. Но впечатление направи тонътъ и езикътъ, съ които авторътъ на въпросната статия си послужи. Той хвърли много злъчь и обида изобщо къмъ младитѣ, къмъ „извъдилото се ново поколѣние — нетърпеливо, безочливо и практично, за което морето е до колѣне". Употрѣби епитета „мерзавци", обвини нѣкои студенти за „подлизурковци", намекна за „невежеството имъ и простащината имъ" и въ резултатъ се получи, вмѣсто обективна критика на грѣшкитѣ и на лекото отношение къмъ литературнитѣ въпроси отъ страна на нѣкои млади, едно злъчно обвинение изобщо къмъ новитѣ работници въ литературното поле.

Тая статия повдига голѣмо недоволство срещу автора ѝ. Въ другъ вестникъ младъ литераторъ съ още по-злъченъ тонъ го наруга и го обвини въ какви ли не подбуди, като побърза да го отрече въ всѣко отношение. Изобщо, всички ония, които можеха да извлѣкатъ действително поука отъ статията на литератора, смѣтнаха я за обидна и ругателна, заключиха, че тѣ сж правитѣ и, безъ съмнение, ще продължатъ своята дилетанска дейность като литературни рецензенти.

Бѣха ли тѣ въ правото си да се обидятъ? Разбира се. Защото бащински не имъ се посочваха грѣшкитѣ. Не проличаваше желание, че се цели да се опжтятъ и подпомогнатъ, а бѣха наругани. Тѣ реагираха и не се убедиха въ своитѣ недостатъци, а останаха съ впечатление, че цельта е била да бждатъ уязвени.

По-общоизвестенъ и сензационенъ е случаятъ съ статията на Кирилъ Христовъ противъ Пенчо Славейковъ, напоена съ много обиди и хулиганщина. Славейковъ бѣше наруганъ по най-невъзможенъ начинъ и безусловно отреченъ. И слѣпиятъ трѣбваше да прозре невѣроятната субективность на Кирилъ Христова и личниятъ му елементъ въ тая си остра статия.

Въпросътъ би взелъ другъ обратъ, ако Кирилъ Христовъ спокойно, безъ да влага личенъ елементъ разкритикуваше творчеството на Славейкова, посочеше нѣкои негови отрицателни качества въ характера му и изкажеше своето мнение за дѣлото му. Дали положително или отрицателно, това щѣше да бжде само за смѣтка на автора. Защото никому не е забранено да мисли както си иска за даденъ писатель и за творчеството му, стига да държи приличие и да влага обективность въ писанията си.

Какво обаче стана? Избухна спонтаненъ протестъ срещу статията на стария поетъ. Единодушно Славейковъ бѣше защитенъ даже и отъ ония, които при другъ случай биха имали за какво да го критикуватъ. Защото езикътъ и начинътъ на нападки въ Кирилъ Христовата статия бѣха необикновенно невъздържани и язвителни къмъ единъ виденъ покойникъ.

Повдигнатиятъ въпросъ засѣга една проява на отрицателни литературни нрави, които сж само брънка отъ характера на българския културенъ деятель. Когато се критикува, това да става съ уважение къмъ противната страна и да се говори по сжщность на въпроса. Личниятъ елементъ да не проличава. Да се отдѣлятъ фактитѣ и чрезъ факти да се оборва трудътъ на автора и то съ тонъ, въ който ясно личи достойнството на критика.

Само нечестния и безотговоренъ човѣкъ може да твърди всѣкога, че е правъ. Грѣшкитѣ сж човѣшка слабость. Но критикитѣ да се правятъ съ уважение къмъ човѣка. Всѣки цени себе си. Това лично достойнство трѣбва да зачитаме.

Ето область, кждето има да се извърши една работа, която ще е отъ огромна важность за създаване на ценни характери, носители на творческа критика и противници на онова прекалено самомнение въ непогрѣшимость, което се проявява съ най-обидни изрази къмъ хората, чието унижение и унищожение искаме. А тия похвати се ржководятъ отъ ниски чувства.

Задачата на даровития критикъ е да ги облагороди.

Петъръ Стжповъ

ДВИЖЕНИЕ

По булеварда свѣтълъ и спокоенъ
животътъ продължава да тече неспирно.
Все сжщитѣ момичета развѣватъ рокли.
Все сжщитѣ младежи ги задирятъ.

А ти стоишъ на жгъла въ недоумение.
За свойто време ли си спомняшъ ти,
когато бѣше пъленъ съ планове и намѣрения
и искаше свѣта да завъртишъ на пръста си?

Сега въ очитѣ ти гори безумие.
Лицето ти е смъртно неподвижно.
Затова ли,
че неможа да кажешъ тежката си дума,
и този свѣтъ не те послуша въ нищо.

О, заглуши въ сърдцето свойта болка,
и щомъ затихне пъстрото движение наоколо,
мини презъ улицитѣ пусти къмъ полето.
Надъ твоята глава луната ще се движи като ореолъ.
Очитѣ ти измжчени отново ще просвѣтнатъ.

Тогава вѣтроветѣ ще поематъ твоята душа,
угаснала въвъ миръ, успокоена.
Ще дойдатъ нови хора, тѣ ще разрешатъ
надвисналитѣ надъ свѣта проблеми!

Александъръ Геровъ

ЗАВРЪЩАНЕ ВЪ КИЛИФАРЕВО

Далечъ задъ мене остана равнината,
затихна бавно пжтнишкия влакъ.
Привечерь е. Тъмней се планината
и лъха свежъ по пжтя горски хладъ.

Приятенъ звънъ на медни хлопотари
звучи придруженъ съ пѣсни отъ кавалъ.
Шуми лесътъ. Следъ стадото овчари
вървятъ и свирятъ плавно и на жалъ.

О, роденъ край! Отново въ тебъ се връщамъ
синовенъ дългъ азъ чувствамъ ме зове.
Тупти сърдце! Здравей родино сжща,
звучете смѣло бодри стихове.

Азъ пакъ съмъ тукъ, кждето първа младость
прекарахъ въ трудъ, игри и воленъ смѣхъ,
кждето въ свойта болка и нерадость
живота лошъ до дъно опознахъ.

Припада нощь. А въ жълта електрика
предъ мене ярко селото блѣсти.
Вървя напредъ и топла радость блика
при всѣка стжпка въ моитѣ гърди.

Пристигамъ въ кжщи. Старата ми майка
зарадвана ме среща. — Сине мой!
Тополитѣ шумятъ, а звучна балалайка
отъ кръчмата долита съ тжженъ вой.

Приспи ме нощь! Азъ искамъ да почина,
стопли ме въ сънъ отъ дългия ми пжть.
Ахъ, колко много време се измина
отъ какъ напуснахъ родния си кжтъ.

Унесенъ въ сънъ, азъ слушамъ въ наслада
по улицитѣ шлагерни слова.
Момцитѣ пѣятъ нейде серенада
и радиото свири всрѣдъ нощьта.

. . . . . .

Преваля нощь. Бѣлица въ стонъ разказва
за падналитѣ жертви въ есеньта.
Луната вънъ подъ облакъ се показва
и вѣтъръ брули жълтитѣ листа.

Пѣю Гаджевъ

ПО СИНУРА

„ПОЕТИ"

Наричатъ се такива. И сега въ тия изключителни времена, когато се решава сждбата на човѣчеството и героични мжже се борятъ за тая сждба, тѣ, тия „поетчета" дори се гордѣятъ, че пишатъ стихове за алени устни и за падащи снѣжинки...

Има ли по-голѣма нравствена безотговорность отъ тая? Такива стихове отдавна почиватъ въ розовитѣ томчета на старитѣ романтици. Но тѣ поне живѣха въ кракъ съ времето си. А тия „поетчета" даже не ще почиватъ и въ розови томчета. Тѣ сж еднодневки. Луни въ ясното обѣдно небе.

РОМАНИЗУВАНИ БИОГРАФИИ

Тая година сж на мода романизуванитѣ биографии. Нѣколко книгоиздателства рекламиратъ серии отъ романи—биографии и автографии.

Нищо по-хубаво отъ това. Великиятъ примѣръ на Великитѣ може да служи за подражание и поука. Достойниятъ животъ да събуди свѣтлитѣ и положителни копнежи у закоравѣлитѣ и отдадени на личенъ благоградежъ люде. Смисленостьта на дѣлото-жертва да бжде разбрана.

Само дано отъ чисто търговски интереси да не се поднесатъ на читателитѣ книги отъ съмнителни автори и съ още по-съмнителни преводи.

Книгоиздателствата носятъ ако не друга, то чисто народностна отговорность. А случаи отъ недавнашното минало ни каратъ да мислимъ, че може да има спекулация съ биографиитѣ на Великитѣ.

Ахилъ

Речникъ на чужди думи
търсете въ всички книжарници
Книгоиздателство
„ОТЕЦЪ ПАИСИЙ" — Пловдивъ
чек с-ка № 591

Далечно ехо. Познатиятъ добруджански деецъ и писатель Печо Господиновъ е написалъ нова книга „Далечно ехо", разкази отъ детскитѣ години на автора въ Добруджа. Книгата е снабдена съ предговоръ отъ писателя Стилиянъ Чилингировъ.

„Голѣмановъ" на сцената на Добричския общински театъръ. Следъ голѣмия мораленъ и материаленъ успѣхъ, който пожена Добричския общински театъръ ще постави тия дни петата си подъ редъ репертуарна пиеса, българската комедия „Голѣмановъ" отъ Ст. Л. Костовъ, постановка на директоръ-режисьора г. Ат. П. Попо[illegible]

Мастило, всички цвѣтове, недостигнато качество, всѣкой може да си приготвя само съ нашитѣ мастиленъ прахъ, доставен[illegible] пакетчета за по 1/4, 1/2 и 1 литъ мастило — Запазена марка. Мастилото ни не дава утайка, не разяжда перата и е ефтино. Мостри по поискване.
Стефанъ Д. Димчевъ — Варна
ул. Драгоманъ 28, тел. 25-21

Просто не може да се търпи отъ нервность. То изворчето секнало, а тя мисли, че си загубила шапката... А Катето? Тази малка стажантка отъ фонда непременно ще стане щатна. Вече нѣколко пжти я виждали съ инспектора Поповъ.— Но Поповъ, май че й е нѣщо роднина! — казвамъ азъ неувѣрено.

Гръмъ и молния! Дръжъ се, Сотирчо, за масата, да не изхвръкнешъ презъ прозореца.

Пъкъ най-после Катето не е толкова лошо момиче... Защо да не стане щатна? — упорствувамъ азъ.

— Аха! Хвърлила ти е вече едно оченце? Лапна ли вждицата, шаранъ такъвъ! Морковчето май ще остане на сухо.

И новата клюка тръгна да обикаля етажитѣ и стаитѣ. Въ резултатъ следъ половинъ часъ при менъ пристига Морковчето, гледа ме тжжно съ своитѣ прекрасни, свѣтли очи, гали ме съ погледъ, мърка жалостиво, тъпче ме съ сладки и кейкове.

После постепенно разговоритѣ спиратъ, никой не идва да ни каже нѣкоя клюка. На маситѣ ни има вече цѣли купища писма и преписки. Ние превиваме гръбъ и трудолюбиво скърцаме съ перата. Очитѣ ни сѣкашъ ще се излѣятъ върху тефтеритѣ отъ напрегнато внимание. Филипъ XX Хубави, работи съ такова изражение, сѣкашъ подписва смъртни присжди. Генералътъ е кжсогледъ и сѣкашъ пише съ мустацитѣ си. А азъ се трудя неуморно съ прехапанъ езикъ и посинѣлъ отъ мастило носъ.

Къмъ четири часа работата е свършена. Ние пакъ почваме своитѣ разговори. Любимецътъ на женитѣ, красивиятъ испански краль, ни говори за своитѣ любовни подвизи и за многобройнитѣ дами на сърдцето си.

— Снощи се запознахъ съ едно момиче! — разказва той — Капчица!... А едни очички — копае съ тѣхъ, копае..

— Дръжъ ме да не падна! — мърмори иронично генералътъ.

— Е, какво? Приказвахте ли?

— Разбира се... Тя ми каза...

— Знамъ какво ти е казала: махай ми се отъ очитѣ, ти е казала, че ми разваляшъ панорамата...

— Говедо! Азъ я пленихъ, разбирашъ ли? Съ думи я пленихъ... Знамъ какво да говоря съ женитѣ... Най-напредъ й казахъ: „госпожице, й казахъ, вашето лице ми е страшно познато". После презъ цѣлото време ужъ се мжча да си спомня кжде съмъ я виждалъ. И най-накрая — а-а-а, досетихъ се! — „Въ Лувъръ, г-це, има една картина на Буше „Тоалетътъ на Венера"... Вие, значи, приличате на нея, на самата тази Венера!"

— Подлецъ! — казва поразенъ генералътъ.

Кралътъ непрекжснато говори за жени. И той говори съ едно сластно упоение, което го зашеметява и прави да губи всѣкакво чувство за мѣрка. Устата му бълватъ имена на жени, части отъ женски тѣла, признание, вопли, грѣшни думи, сладостни крѣсъци.

Разбира се, ние почти нищо не вѣрвахме отъ приказкитѣ му. Но той ни вадѣше доказателства, които ни смущаваха. Въ джобоветѣ му често се търкаляха женски кърпички и ржкавици.

Какви ли ще сж тѣзи жабешки уста, дето ще те цѣлуватъ? — недоумяваше генералътъ — Тѣзи жени сж психопати...

— Всички жени сж психопати! — отговаряше безъ да се обижда кралътъ.

Но ето че единъ день се случи нѣщо чудно, нѣщо непостижимо. Въ единъ решителенъ моментъ кралътъ загуби присжтствието на духа, кралътъ загуби битката. Нѣщо повече — кралътъ загуби щастието си. И това всичко стана за нѣколко секунди.

Това стана въ стаята. Кралътъ съ непостижимо достойнство свали своя тежъкъ балтонъ и го окачи на закачалката. После се досети нѣщо и бръкна въ джоба да извади кърпичката си. Въ този мигъ отъ джоба му падна на земята едно женско червило!

Генералътъ нададе тържествующъ крѣсъкъ и грабна като ястребъ малкото флаконче. Този победенъ викъ реши битката. Кралътъ се смути ужасно, почервеня и почна да срича, задавенъ отъ вълнение:

— Азъ... азъ...

— Значи, съ това червило си боядисвашъ ризата, подлецъ такъвъ! А пъкъ лъжешъ — цѣлувчици и незнамъ що си! Ахъ, гадина!

— Но азъ...

— Мълчи! Всичко разбрахъ. Най-после кралътъ се съвзе.

— Снощи имахъ среща съ една приятелка! — заяви той прегракнало. — И червилото, знаете, остана въ менъ.. Забрави го на масата, та рекохъ днесъ да й го занеса...

Уви, бѣше вече много късно, за да го повѣрваме. Той бѣше загубилъ и битката и щастието си. Отъ този день устата му онѣмѣха за любовнитѣ подвизи. Нещастниятъ краль! Много по-добре бѣше за него да бѣше изгубилъ кракъ или ржка, отколкото правото да ни разказва мнимитѣ си любовни приключения. За него смисълътъ на живота бѣше въ любовнитѣ изживявания. Но той ги нѣмаше въ действителность. Кралътъ изживѣваше всичко въ лъжитѣ си, въ които почти вѣрваше. И ето че той остана безъ животъ... Да, да.. Нима е животъ да нѣмашъ нито една отъ тѣзи многобройни хубави жени, да ги нѣмашъ въ лъжитѣ си?

Така Филипъ XX Хубави загуби титлата си подъ ударитѣ на жестокия генералъ.

Павелъ Вежиновъ

ПРИ ЙОРДАНЪ КОВАЧЕВЪ

Разговоръ съ Председателя на Съюза на писателитѣ отъ провинцията

— Толкова пжти съмъ Ви обещавалъ „среща“ и разговоръ на литературно-обществена тема, че ми е невъзможно вече да отказвамъ и да не отговоря на Вашитѣ въпроси — казва г. Йорданъ Ковачевъ — чрезъ които тъй педагогично ме откжсвате отъ ежедневното бреме.

— Кажете нѣщо за първитѣ Ви стжпки въ литературата. Въ кои издания сте участвували, какви оригинални и преводни трудове сте издали? Надъ какво работите сега? Бѣше първия ни въпросъ.

— Спъва ме само това, че искате да говоря и за себе си. Не отъ изкуствена скромность, ами просто отъ неудобство сигурно ще се сбъркамъ, или ще си припомня не особенно интересни нѣща.

Започнахъ да пиша стихове още 14-15 годишенъ, отъ страшна жажда за душата. Единъ таенъ гласъ ми шепнеше, че азъ мога да напиша невиждани нѣща, и вжтре въ себе си взимахъ решение да ги крия, да не ги печатамъ, да следя другитѣ поети и писатели, и тайно въ своята поезия да ги надминавамъ и нѣкога, може би следъ смъртьта ми, да бжде открито едно рѣдко литературно съкровище! За беда, джобоветѣ ми всѣкога бѣха пълни съ стихотворни опити. Единъ день, презъ миналата европейска война, моятъ приятель Янко Тодоровъ, сега професоръ по история, измъкналъ тайно изъ джобоветѣ ми нѣкакъвъ листъ, прочелъ стихотворението, понравило му се и го пратилъ на списание „Възраждане“, излизащо тогава въ Бургасъ, подъ редакцията на уважаемия Стефанъ Андрейчинъ. Замаянъ отъ изненада, азъ прочетохъ напечатани стиховетѣ, които смѣтахъ изгубени.

Следъ това скжсване булото на моята богиня, азъ започнахъ да сътруднича редовно въ „Възраждане“, идейната краска на което съвпадаше съ моитѣ духовни търсения и на което списание и издателството около него, дължа твърде много. Години следъ това съмъ се явявалъ инцидентно въ „Мисъль“, „Мисъль и воля“, „Свѣтлоструй“ и други литературни издания, и понеже съмъ много негоденъ архиварь, не мога точно и да провѣря, кжде и какво съмъ печаталъ. Още къмъ 1923 г. ме гризѣше желанието да видя своя книга. Благодарение на „Възраждане“, азъ видѣхъ отпечатанъ презъ 1924 г. сборникъ стихове „Моето утро“. Въ 1926 г. к-во „Посрѣдникъ“ издаде втори сборникъ стихове „На невидими струни“; въ 1928 г. сборникъ разкази „Искри“—отдавна изчерпани; въ 1932 г. драмата „Изпуснати хора“, която презъ 1935 г. претърпѣ второ издание — сжщо изчерпано. Сжщото книгоиздателство издаде втори сборникъ разкази „Златни капки“ въ 1935 г. и въ 1936 г. „Избрани стихотворения отъ Ф. И. Тютчевъ“. По желание на читателитѣ въ 1938 г. отпечатахъ стихотворниятъ сборникъ „Озарение“. Превеждалъ съмъ и отъ Толстоя, Хюго, Горбуновъ-Посадовъ и др. Сега очаквамъ издаването сборникъ „Избрани стихотворения отъ М. Ю. Лермонтовъ“. Готовъ за печатъ имамъ сборникъ „Избрани стихотворения отъ Сюли Прюдомъ“ и мечтая да приготвя такива, отъ Шели, Бърнсъ, Ламартинъ, Рилке и други поети на нѣжностьта. Работя надъ комедията „Рогъ съ жълтици“ и съ мжка отбивамъ пристжпитѣ на десетина узрѣли вече и отдавна проучвани и замисляни драматични сюжети. Кое и кога ще бжде написано и печатано — незная.

Все съмъ пропускалъ, когато другъ пжть сж ме запитвали, да отбележа, че азъ твърде ценя моитѣ преводи и не отъ художествената книжнина. „Прогресъ и бедность“, „Обществени задачи“ (за жалость издадена съ много грѣшки) и „Земелниятъ въпросъ“ на американския икономистъ Хенри Джорджъ азъ преведохъ съ голѣмъ устремъ и любовь, защото освобождаватъ човѣка отъ много суевѣрия и заблуждения, независимо отъ това, че сж написани съ пророческо вдъхновение.

— Има ли споредъ Васъ връзка между творчеството и обществената работа на писателя? Какво е мнението Ви по въпроса за „чистото изкуство“, за целитѣ и задачитѣ на литературата?

- Трудно е да си представя писатель безъ обществено чувство. Ораторитѣ излазятъ предъ народа си съ жива и образна речь, а писательтъ - съ писана. Всѣко излазяне предъ народа е обществена работа, и е странно, ако не откриеме чувство за дългъ къмъ обществото у човѣкъ, който пише за него. Изкуството е изящна изповѣдь и неизбѣжна проповѣдь, колкото тънка и красива по форма да е тя. За да пише човѣкъ, трѣбва да бжде преди всичко личность, и то не каква да е, а оформена, разширена и даровита личность. Човѣкътъ, който е личность, има мирогледъ, има свои идеи, и идеали, и воля за дейность, за борба. Неизбѣжно вжтрешниятъ човѣкъ се проявява въ външна дейность, и обратното — външната дейность влияе и дообработва вжтрешния образъ. Съ гения и любовьта на Толстоя, въ време на подемъ и свободолюбие може да се напише манифеста „Не мога да мълча“, а съ идеитѣ и въ тъмното време на Жозефъ де Местръ — неговата възхвала на палача!

Щомъ писательтъ се влияе отъ живота и той влияе на срѣдата си, изкуството не може да сжществува като самоцель. Разбира се, то трѣбва да следва идеалитѣ, изработени въ културната и литературната история на човѣчеството и изживѣвани въ дадено време. То не може да се откжсне отъ живота, да се затвори въ дворцитѣ на безсъдържателната красота и да се гордѣе съ своето бѣгство отъ живота. Изкуството може да вирѣе истински само на свобода. Угодническото или казионното изкуство, отъ една страна, и изкуството на дервишката затвореность, отъ друга, сж двата противни образа, до които то не трѣбва да изпада.

— Какво мислите за романтизма и реализма въ литературата въ връзка съ проблемата за новия реализъмъ?

— Пресилено е твърдението на Вилие Де-Лилъ-Аданъ, че въ този свѣтъ се раждатъ или романтици, или глупци. Позитивиститѣ и реалиститѣ не сж глупци, но биха били непоносимо скучно общество, безъ очарованието на романтичното. Въ сжщность всѣка дейность и всѣко сжществуване се стреми къмъ сюблимиране. За да има редъ и правда въ свѣта, трѣбва да се уреди действителния животъ, но за да има красота и радость въ живота, трѣбва да се разработва възвишеното отношение къмъ нѣщата Не може да установи хармония въ обществениитѣ

Продължение на стр. 4

Погледъ върху еквадорската литература

(Продължение отъ бр. 1)

Другъ писатель, който съ голѣмо умение успѣва да изрази съвременния животъ въ Еквадоръ въ прѣка връзка съ колониализма въ тази страна е Алфредо Диазъ Кансеко. Той е известенъ преди всичко като плодовитъ романистъ, авторъ на следнитѣ романи: „Кеятъ“, „Кжщата на безумнитѣ“, „Рио Ариба“, „Синьорита Еквадоръ“ и др. Отъ тѣхъ най-ценниятъ и най-непринудено написанъ си остава „Кеятъ“. Въ него Кансеко ни изобразява живота на работницитѣ по кейоветѣ на Гваякилъ, безъ изкуственость и съ голѣмо познаване на живота по тия кейове. Главнитѣ герои отъ „Кеятъ“ сж пристанищния хамалинъ Хуанъ и храбрата жена отъ народа Мария делъ Секора, които ни даватъ прекрасната възможность да се запознаемъ съ жилавостьта на единъ народъ.

Пабло Паласио е известенъ като авторъ на нѣколко сборника отъ разкази. Обаче неговата цена като писатель се увеличава особено много съ публикуването на романа му „Животътъ на народа“. Въ него Паласио съумѣ да съпостави съ голѣмо умение събуждащиятъ се народъ въ борба съ насилието отъ една страна и отъ друга — съ невежеството. Въ този романъ особено ясно блѣсва художественияпъ и живъ испански езикъ на автора.

Умберто Салваторъ е писатель, който притежава ценни качества като изразитель преди всичко на униженитѣ и оскърбенитѣ. Това проличава найдобре въ великолепния му романъ „Другарьтъ“, който е написанъ подъ форма на дневникъ и въ който Салваторъ ни представя ужаситѣ на глада всрѣдъ долнитѣ обществени слоеве.

Като по-цененъ отъ посоченитѣ творци ни се вижда плодовитиятъ и далновиденъ Агийера Малта, авторъ на нѣколко социални романи. Малта съ една неподражаема бистрота ни запознава съ крещящитѣ социалъ-економически проблеми въ неговата родина Така напримѣръ въ романа си „Донъ Гойо“, той ни рисува съ голѣмо художествено умение живота на ония дребни човѣшки сжщества, обитаващи островитѣ и делтитѣ на Гваякилъ, сжщевременно и тоя на рибаритѣ и дърваритѣ, чийто животъ протича покрай чарковетѣ и рибарницитѣ на сжщата голѣма и пълноводна рѣка. Другъ романъ отъ Малта, на който заслужава да се спремъ е „Панама“. Това е единъ романъ съ голѣма обществена и реалистична подкладка. Отъ него бихме извлѣкли най-хубава представа за А. С. Щати въ Панама. Тукъ изпъква очебийната прозорливость на Малта, който ни дава солидни указания, какъ и по какви пжтища американската цивилизация поставя подъ една неумолима пасивность и негъра, и латинеца, като роби на канала.

Обаче този, който притежава най-будното съзнание отъ съвременнитѣ еквадорски писатели, който даде и продължава да дава най-голѣмия тласъкъ за неговото развитие, въ чиито произведения прозира ясното разглеждане на живота — това е писательтъ Хорхе Икаса. И въ своя великолепенъ романъ „Гробътъ на индианцитѣ“ който е една широка аргументация въ защита на париитѣ въ южна Америка—индианцитѣ. Впрочемъ въ този романъ Икаса ни изобразява въ една солидна художествена форма животътъ на индианцитѣ, обитаващи високитѣ еквадорски планини и гори, които тънатъ въ една нечувана мизерия. И както пише вече цитирания Жоржъ Пиймонъ, „мжчно е да си представи човѣкъ, че могатъ да сжществуввтъ въ нашата епоха толкова ужасни условия за човѣшко сжществуване. Отъ тази американска земя, която имъ принадлежи, индианцитѣ сж били лишени отъ нея. Единственото имъ богатство е било малката имъ колиба и мѣстенцето земя около нея“.

Разгледанитѣ до тукъ писатели и тѣхнитѣ по-значителни творби, макаръ и въ една кратка форма, иде да покаже, че въ Еквадоръ цъвти една нова и жизнена литература. Тѣзи писатели-реалисти сж се втурнали въ водовъртежа на единъ животъ, който искатъ да опознаятъ правдиво, като се отнасятъ къмъ него критически, за да го представятъ въ една правдива художественореалистична форма.

Ж. Битевъ

ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ е най-сериозния, интересенъ и значителенъ литературенъ вестникъ у насъ. Подкрепете всички дѣлото на Литературни новини и се абонирайте за него.

КРИТИКА

Нашата земя въ художествената литература отъ Димитъръ Добревъ

Димитъръ Добревъ е една отъ най-свѣтлитѣ фигури въ нашата съвременна културна обществеость, единъ отъ найценнитѣ представители на младата българска интелигенция отъ провинцията. Редакторъ и издатель на първия български литературно - културенъ вестникъ въ българското село, душа на читалището и на младата селска интелигенция въ с. Щръклево, русенско, организаторъ, ченитель и основатель на Съюза на писателитѣ отъ българската провинция, Димитъръ Добревъ пропжтува цѣла България, опознава цѣлата българска земя, свързва се съ всички нови поколѣния и въ своя вестникъ отрази истинския ликъ на тази земя.

Младото литературно поколѣние дължи нему повече отколкото всѣкиму другиму. Тъкмо като звено между писателитѣ отъ селото и писателитѣ отъ града като свързочникъ на всички културни дейци отъ селата, той имаше и нравственото задължение да каже кои именно писатели сж отразили лика на българската земя, какъ, съ какво и кои сж ни показали хубоститѣ на българскитѣ нивя, планини, долини, хълмове.

Това той стори въ новата си книга „Нашата земя въ художествената литература“. съ изчерпателенъ предговоръ отъ г. проф М. Арнаудовъ, а това е най-вѣрниятъ признакъ, че книгата е общозначима.

На 280 страници авторътъ разкрива дълбоката връзка на човѣка, на писателя съ земята, изобразена така щедро въ произведенията на цѣла редица български писатели, почти половината отъ всички ратници на българското перо.

Главата „Уводъ“ е пълна съ проникновени мисли за значението на земята като мотивъ въ изкуството и изобщо за изкуството, сж страници, написани ясно и като откровение — рѣдкость въ българската литература.

Въ главата „Земята като поетиченъ образъ“ е даденъ пъленъ разборъ на обществениитѣ причини, които каратъ да се потърси земята, като изворъ и отдихъ, като изтъкнакъ на идеи и схващания и презъ значимостьта на разнитѣ обществени лозунги презъ разни епохи. Тази глава е една отъ най-хубавитѣ и ценни обрисовки на обществениитѣ и идейни течения у насъ презъ последнитѣ сто години и въ нея се обяснява възвръщането на писателя - и на европейскиятъ и на българскиятъ - къмъ земята, отъ съображения, стоящи по-високо отъ тия на изкуството и на личното творческо въззрение.

Въ главата „Земята въ нашата народна поезия“ е разгънатъ голѣмиятъ, изчерпателенъ мотивъ въ нашитѣ народни, общотворчески умотворения на земята като вѣра, култъ и източникъ иа мирогледъ за единъ селски, земедѣлски народъ, какъвто е българскиятъ.

Този обзоръ на българската народна поезия ще остане по дълбочината и по изчерпателностьта си, една отъ най-сполучливитѣ характеристики на нашето народно колективно творчество.

Въ „Земята въ личното творчество обхваща творчеството на 75 български писатели, кждето сж дадени образци отъ тѣхнитѣ творби за земята като пейзажно схващане на хубоститѣ на роднитѣ поля, гори и планини.

Незастжпени сж още редица български писатели, предимно белетристи, у които се очертава едно отношение къмъ земята отъ единъ или другъ жгълъ на зрение.

Този разборъ на толкова много писатели — поети и белетристи, разгънатъ на 190 страници, е единъ ни повече ни по-малко прегледъ на българската художествена литература на цѣли петь поколѣния — отъ Добри Чинтуловъ до Иванъ Василевъ. Той прави книгата да бжде едно отъ най-ценнитѣ ржководства по българска литература.

Особено обхватни сж страницитѣ за Вазовъ, Чилингировъ, Елинъ Пелинъ, Йовковъ. Петкановъ. И животътъ на селото, на селячеството е отразенъ въ творчеството на тия писатели и други по млади, чието творчество е цененъ приносъ къмъ обществената проблематика на българската литература, на българската художествена култура.

Освѣтлявайки творчеството на толкова много български писатели, макаръ и отъ гледна точка иа мотивитѣ къмъ земята и природата, Димитъръ Добревъ ни дава една великолепна книга върху българската литература и върху българската култура. Тая книга ще остане завинаги цененъ документъ при търсене на изворитѣ на българската духовность и художествена мисъль.

Добринъ Василевъ